

LLENGUA CATALANA I LITERATURA LLENGUA CASTELLANA I LITERATURA

INTRODUCCIÓ

La finalitat bàsica de l'àrea de Llengua catalana i castellana i literatura a l'educació secundària obligatòria és la que afirma que, en acabar l'etapa, els nois i les noies han de ser capaços de comprendre i produir missatges orals i escrits amb propietat, autonomia i creativitat, en llengua catalana i castellana fent-los servir per comunicar-se i per organitzar els propis pensaments, i reflexionar sobre els processos implicats en l'ús del llenguatge.

Ara bé, a partir d'aquesta finalitat inexcusable, cal adequar l'activitat didàctica, i, si cal, els continguts i els objectius a les situacions concretes en què es trobi l'alumnat en relació a cadascuna de les dues llengües, intensificant els mitjans d'aprenentatge de la llengua menys afavorida o menys coneguda.

Pel que a fa a l'aprenentatge de la llengua, hom proposa de desenvolupar en els nois i les noies un seguit d'habilitats lingüístiques, relacionades amb la comprensió oral, la comprensió lectora, l'expressió de missatges orals i la redacció de textos escrits. Cal fer notar, però, que el professorat de Llengua i Literatura no s'ha de considerar l'únic responsable del desenvolupament de les anteriors habilitats. Són tots els professors i les professores de l'etapa que han de contribuir a millorar les capacitats esmentades. Des de l'àrea de Llengua catalana i castellana i literatura, el que cal és plantejar l'absoluta necessitat d'una estreta coordinació de tots els professors i professores que intervenen en un grup d'alumnes, per tal d'aconseguir millorar les seves habilitats lingüístiques i d'aprenentatge.

Un altre aspecte que neix de la perspectiva pedagògica és la col·laboració entre professors de Llengua catalana i de Llengua castellana. La necessitat d'evitar repeticions, de confluir i posar-se d'acord en una terminologia comuna, d'afavorir, mitjançant un plantejament d'activitats complementàries o de paral·leles, l'eficàcia i transferència d'aprenentatges d'una matèria a una altra porta a un plantejament que rendibilitzi els aprenentatges fets en qualsevol de les dues llengües. Ara bé, l'estudi de l'àrea ha de ser vist com un tot globalitzador, que troba especialment sentit en la comprensió i expressió orals i escrites.

El que hom aprèn a l'àrea de Llengua i literatura afecta no solament el coneixement del fet lingüístic i literari, sinó, d'una part, la manera com aprèn en altres àrees del currículum escolar, i d'una altra, les seves possibilitats de desenvolupament com a ciutadà en el futur: la seva capacitat d'intervenció en la vida social, de relacionar-se amb els altres, d'expressar el propi pensament, etc. En una societat democràtica, l'educació de les habilitats lingüístiques dels ciutadans és essencial i adquireix una importància cabdal per al seu mateix funcionament.

Els continguts de l'àrea estan organitzats en diverses seccions: conceptuals, procedimentals i actitudinals, la qual cosa no suposa treballar-los de forma separada, ja que el com i el perquè l'alumnat aprèn no és indiferent respecte a allò que s'aprèn. Així doncs, les activitats d'ensenyament i d'aprenentatge amb els alumnes han de presentar un caràcter integrat, i han de ser desenvolupades a partir d'una sèrie de tasques

significatives i útils per a aquells que les duen a terme. Alhora, els continguts esmentats (conceptuals, procedimentals i actitudinals) s'agrupen, explícitament, en quatre apartats: Ús de la Llengua (llengua oral i escrita; i recursos comunicatius), Literatura, Llengua i societat i Estudi sistemàtic de la llengua.

Pel que fa a l'**Ús de la llengua** es fa especial èmfasi en l'enfocament comunicatiu, i s'insisteix en els continguts relacionats amb els mitjans de comunicació i en la potenciació de la competència comunicativa: el comportament no verbal, l'ús de les rutines apropiades per al desplegament de la vida social. De la *llengua escrita*, cal destacar la tipologia textual: hom pretén fer veure que la llengua no solament produeix una única classe de textos, sinó que envolten l'alumne/a un conjunt de missatges que, segons la intencionalitat comunicativa, poden ser classificats en una tipologia que s'ha revelat prou útil a l'ensenyament: textos narratius, descriptius, expositius, argumentatius, instructius, predictius, conversacionals i retòrics o literaris.

La presència assídua de la **Literatura** al currículum escolar és altament recomanable a fi que l'alumnat aprengui un model de llengua ric en possibilitats expressives, a més d'educar el gust i d'adquirir determinats coneixements i aprenentatges sobre la vida (sentiments, vida interior, punts de vista diferenciats, etc.), útil especialment en l'adolescència. Hom podrà trobar en aquest apartat tot el conjunt de coneixements necessaris per encarar-se amb un text literari (poema, narració o text teatral) d'acord amb les possibilitats de la generalitat dels alumnes. Ara, l'important és formar lectors amb un bagatge suficient per entendre les obres, assaborir-les resumir-les i fer-ne un comentari.

L'ensenyament de la literatura té dos enfocaments diferenciats, coincidint amb els dos cicles de l'etapa. En el primer cicle, es pretén habitar l'alumnat a «llegir», analitzar i valorar el text literari per si mateix, abans de poder enfocar una visió històrica, cronològica, de la literatura, la qual s'aborda en el segon cicle, en què l'alumnat pot haver assolit un grau adequat de maduresa intel·lectual. És en aquest moment que s'escau l'estudi cronològic dels diversos moviments literaris, així com dels autors i les obres més destacades tant de la literatura catalana com de la castellana. Cal tenir present que, d'aquesta manera, quan s'encaminin cap a noves opcions, siguin laborals o acadèmiques, tots hauran assolit una base cultural indispensable en aquesta matèria.

L'apartat de **Llengua i societat** sembla imprescindible perquè els alumnes d'avui puguin situar-se en una societat que té la llengua com una de les institucions socials bàsiques. Per això es proposa que els nois i les noies hi treballin els aspectes següents:

- a) Situació de la llengua dintre d'una història i uns contactes humans, cosa que els permetrà descobrir les mútues relacions i les causes (polítiques, migratòries, culturals, comercials, etc.) que contribueixen a la formació, expansió, transformació, minorització i substitució de les llengües.
- b) L'espectre lingüístic de Catalunya, com també les dades sociolingüístiques bàsiques de les dues llengües més usades a Catalunya.
- c) Les normes legals que en regulen la convivència.
- d) Les varietats de la llengua (començant pel propi parlar) i la riquesa que representa aquesta pluralitat. Aquests aspectes s'hauran de centrar principalment en la comprensió dels diversos parlars, evitant excessives teoritzacions, mitjançant diverses activitats pràctiques. Al mateix temps, cal que no s'ignori la presència de minories lingüístiques i

culturals també presents a la societat catalana d'avui, i que s'actüï en conseqüència des de la institució escolar.

Cal fer una consideració especial referent a l'anàlisi dels fenòmens sociolingüístics que revelen un ús del llenguatge tenyit de prejudicis: sexistes, socials o de classe i territorials. És tasca de l'àrea de Llengua i literatura, però no únicament d'aquesta àrea, fer notar aquests aspectes i donar als alumnes els elements necessaris per tal d'analitzar-los i evitar-los. I, en canvi, potenciar les actituds de respecte per totes les manifestacions humanes del llenguatge, com un valor estimable, que cal respectar, protegir i desenvolupar. És especialment en aquesta àrea on els alumnes han de prendre consciència que un idioma no és solament un codi indiferent i intercanviable per passar informació, sinó un vehicle de pensament, una exteriorització de la pròpia personalitat i una manifestació de tradició i de cultura. I que cada llengua, a més, aporta elements específics a la classificació, anàlisi i interpretació de les coses, del món sensible i mental.

Pel que fa a l'**Estudi de la llengua** i la seva reflexió sobre el codi, el seu contingut específic pot ajudar l'alumnat a formalitzar el pensament. Ara bé, aquests objectius no han de ser ni l'únic ni el principal element mesurador per avaluar els aprenentatges. Per tot això, cal privilegiar l'activitat pràctica, de domini de les habilitats lingüístiques bàsiques i proposar als alumnes textos i activitats de tipologia diversa, que els obliguin a posar en joc estratègies cognoscitives variades.

Pel que fa al lèxic, és també recomanable de posar en relació els continguts de procediments amb els de conceptes: la consulta al diccionari i el comentari lèxic d'un text han d'anar paral·lels al treball conceptual que aclareixi les relacions entre les paraules, alhora que va creixent l'exigència d'un ús lèxic precís i rigorós. El professorat de Llengua hi ha d'actuar en conseqüència, conjuntament amb la resta de l'equip docent.

És tasca de l'àrea de Llengua i literatura potenciar una sèrie de **valors** i d'**actituds** íntimament lligades amb l'entorn lingüístic de l'alumnat. Entre aquestes destaca la conscienciació dels joves estudiants sobre la importància de la llengua no solament per a transmetre informació, sinó també per a d'altres múltiples funcions: integració social, vehicle de pensament, exteriorització de la pròpia personalitat, manifestació de tradició i cultura, classificació, anàlisi i interpretació de l'univers sensible i mental.

D'altra banda, es treballa amb un alumnat immers en el progrés accelerat de les noves tecnologies i, per tant, cal ensenyar la llengua amb les metodologies més adients i complementàries de tal manera que l'ús que se'n faci en l'aprenentatge sigui prou àgil i adaptable al món canviant en què viu l'alumnat del segle XXI.

Sobre la distribució de la matèria, mentre que els continguts conceptuals es presenten seqüenciats curs per curs, els objectius terminals (globalitzant aspectes de procediments, de conceptes i de valors) estan agrupats per cicles, i els continguts procedimentals i actitudinals s'engloben en una llista única per a tota l'etapa, igual com els objectius generals. Són els objectius terminals que han d'inspirar la programació d'aula feta per cada departament o per cada professor/a. Convé tenir en compte, però, que els diferents objectius terminals de cada curs són acumulatius. És a dir, en cas de no ser assolits en un curs determinat, cal que ho siguin en el/s següent/s.

A fi d'evitar les repeticions innecessàries en la introducció de continguts comuns de totes dues llengües, en els diversos apartats de conceptes de cada curs s'indiquen de manera orientativa els aprenentatges que es poden realitzar des de cada una de les dues llengües (català i castellà). Això comporta que els aprenentatges de continguts que l'alumnat fa des d'una de les llengües (català o castellà) s'han d'aplicar de forma pràctica en l'altra llengua. En alguns casos, la introducció de continguts es fa des de totes dues llengües, atesa la idiosincràsia de certs continguts.

OBJECTIUS GENERALS

L'alumnat, en acabar l'etapa, ha de ser capaç de:

1. Comprendre discursos orals i escrits adequats a les necessitats escolars i socials pròpies de l'edat.
2. Servir-se autònomament de la lectura com a font d'informació, de lleure i de projecció personal.
3. Servir-se tant de mitjans tradicionals com de noves tecnologies per tal de cercar, elaborar i transmetre informació.
4. Identificar i valorar els mitjans de comunicació social com a grans productors de missatges verbals i no verbals, i interpretar-ne críticament el contingut en relació amb els valors de la cultura pròpia.
5. Expressar-se oralment i per escrit amb correcció, coherència i adequació a la situació comunicativa i al tipus de discurs.
6. Fer ús del llenguatge com a mitjà per fixar i desenvolupar el propi pensament.
7. Utilitzar la normativa gramatical i la reflexió lingüística per millorar la pròpia expressió i com a element de referència en l'adquisició de nous coneixements i en l'aprenentatge d'altres llengües.
8. Conèixer i valorar els principals gèneres literaris i els autors més representatius a través de les seves obres.
9. Distingir els períodes artístics i literaris, amb els corresponents trets característics i els autors més significatius.
10. Adonar-se que les produccions literàries constitueixen diverses interpretacions del món i de l'individu; afavoreixen el desenvolupament de la imaginació i del bon gust estètic, i són un mitjà d'arrelament i participació en la cultura pròpia, i de relació amb altres pobles.
11. Conèixer la realitat plurilingüe i pluricultural de Catalunya, l'Estat espanyol i del món actual, i ser conscient de les diverses situacions que plantegen les llengües en contacte.
12. Respectar la pluralitat lingüística i prendre consciència de la riquesa que representa aquesta pluralitat.

CONTINGUTS

Procediments

1. Ús de la llengua: rebre missatges i produir-ne.
 - 1.1 Comprensió i producció de missatges orals i de textos escrits dels tipus següents: conversa, descripció i narració.

- 1.2 Comprensió i producció de missatges orals i de textos escrits dels tipus següents: exposició, argumentació, instrucció, predicció.
- 1.3 Pràctica de convencions de relació social: presentacions i comiats; agraments i disculpes; felicitacions, salutacions i condols.
- 1.4 Pràctica de recursos comunicatius estereotipats.
- 1.5 Pràctica de funcions comunicatives d'expressió d'actituds emocionals.
- 1.6 Elaboració de complexos comunicatius: auka, mural, anunci, revista.
- 1.7 Pràctica de funcions comunicatives verbals i no verbals.
2. Recollida d'informació i consulta.
 - 2.1. Recerca d'informació en suports tradicionals (biblioteques, fitxes) i d'altra índole (CD-rom, Internet, televisió i vídeo).
 - 2.2. Ús de diferents tipus de diccionaris, enciclopèdies i altres obres de consulta en suports tradicionals i electrònics.
 - 2.3. Ús de diccionaris de traducció o vocabularis (bilingües o plurilingües) que comparin les diverses llengües d'aprenentatge.
 - 2.4. Ús dels diccionaris de sinònims, de locucions i frases fetes i similars.
 - 2.5 Ús de les imatges i dels sons com a font d'informació.
3. Manipulació de la informació.
 - 3.1. Tècniques d'ampliació (anàlisi) i de reducció (síntesi) de textos.
 - 3.2. Tractament informàtic i audiovisual de textos.
 - 3.3. Resum de missatges orals i de textos escrits.
 - 3.4. Elaboració d'esquemes.
 - 3.5. Ús del corrector ortogràfic de textos.
 - 3.6. Repàs i correcció de textos escrits.
 - 3.7. Tècniques de rescriptura i transformació de textos escrits.
 - 3.8. Anàlisi i comentari de textos no literaris.
 - 3.9. Planificació i realització de treballs interdisciplinaris amb aplicació de les tècniques i els continguts apresos.
4. Literatura.
 - 4.1. Lectura expressiva de textos en prosa i en vers.
 - 4.2. Memorització de textos breus i recitació de poemes.
 - 4.3. Dramatització de textos teatrals breus singulars, duals o plurals.
 - 4.4. Lectura i comentari de textos literaris i de relats cinematogràfics.
 - 4.5. Lectura comprensiva d'obres literàries.
 - 4.6. Recensió de lectures.
 - 4.7. Situació de les obres i els textos llegits en el seu context històric i literari.
 - 4.8. Producció de textos breus amb intenció literària, si cal, a partir de models.
5. Llengua i societat.
 - 5.1. Treball amb mapes de dominis lingüístics i amb gràfics i taules estadístiques sobre fets relacionats amb la llengua.
 - 5.2. Treball de camp sobre aspectes socials de la llengua.
 - 5.3. Ús dels mitjans de comunicació social per rebre informació sociolingüística i, si s'escau, per oferir-ne.
6. Estudi de la llengua.
 - 6.1. Inducció de regles ortogràfiques, morfològiques i sintàctiques.

- 6.2. Anàlisi gramatical.
- 6.3. Anàlisi esquemàtica de l'oració simple i composta.
- 6.4. Relació entre puntuació i sintaxi en un text.
- 6.5. Reconeixement de l'estructura d'un mot (lexema, morfema) i ús de la derivació, composició i habilitació.
- 6.6. Reconeixement i ús dels diversos significats d'un mot (polisèmia i homonímia).
- 6.7. Reconeixement i ús de mots i construccions que poden tenir significats semblants en un context determinat (sinonímia).
- 6.8. Reconeixement i ús de les relacions d'antonímia entre mots d'ús corrent.
- 6.9. Pràctica de vocabulari temàtic.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

I. Ús de la llengua

- 1. Llengua oral i codi escrit.
 - 1.1 Llengua i comunicació. Elements de la comunicació.
 - 1.2 Tipologia textual. Conversa, narració, descripció.
 - 1.3 Tipologia textual. Exposició, argumentació, instrucció, predicció.
 - 1.4 Textos formals: carta, currículum, sol·licitud, correu electrònic.
 - 1.5 Propietats del text.
- 2. Funcions de llenguatge.
- 3. Funcions comunicatives verbals i no verbals i relacions socials.
- 4. Funcions comunicatives bàsicament orals: expressió d'actituds emocionals.
- 5. Recursos comunicatius escrits: presentació formal de treballs escrits.
- 6. Recursos comunicatius estereotipats.
- 7. Mitjans de comunicació audiovisuals i escrits: ràdio, televisió i premsa.

IIa. Literatura

- 1. El registre literari.
- 2. Concepte de gènere literari.
- 3. El teatre.
- 4. La narrativa.
- 5. La lírica.

IIb. Història de la literatura

Literatura catalana

- 1. La literatura medieval.
- 2. La literatura als segles XVI, XVII i XVIII. Renaixement, Barroc i Il·lustració.
- 3. La literatura al segle XIX. Romanticisme. Renaixença. Realisme i Naturalisme.
- 4. El segle XX.
- 5. El Modernisme.
- 6. El Noucentisme.
- 7. Les avantguardes.
- 8. La literatura fins als anys quaranta.
- 9. La literatura de postguerra.
- 10. La literatura contemporània.

Literatura castellana

1. La literatura medieval.
2. El *Siglo de Oro*.
3. El segle XVIII.
4. La literatura romàntica.
5. La narrativa realista.
6. El Modernismo.
7. La generació del 98.
8. La generació del 27.
9. La literatura contemporània.

III. Llengua i societat

1. La diversitat lingüística del món actual. Principals famílies lingüístiques. Les llengües romàniques.
2. Origen i evolució de les llengües catalana i castellana.
3. Fenòmens de contacte de llengües: bilingüisme, plurilingüisme, diglòssia, conflicte lingüístic; minorització, substitució; planificació lingüística, normalització. La normativització.
4. La variació lingüística: geogràfica, social i estilística. Llengua estàndard.
5. La situació sociolingüística a Catalunya.
6. Llengües a l'Estat espanyol i normativa legal.

IV. Estudi de la llengua

1. Fonètica i ortografia.
 - 1.1 So i grafia.
 - 1.2 La síl·laba.
 - 1.3 Les vocals.
 - 1.4 L'accentuació gràfica.
 - 1.5 Les consonants.
 - 1.6 Apòstrof, contracció, guionet.
 - 1.7 Les abreviacions.
2. Gramàtica.
 - 2.1 Categories gramaticals: substantiu, adjectiu, determinant, verb, pronom, adverbi, preposició, conjunció i interjecció.
 - 2.2 Modalitats oracionals. La puntuació.
 - 2.3 Estructura de l'oració simple. Sintagma nominal i sintagma verbal. Complement del nom i complements del verb.
 - 2.4 L'oració composta: juxtaposició i coordinació.
 - 2.5 L'oració composta: subordinació.
3. Lèxic.
 - 3.1 Estructura del mot: lexema i morfema.
 - 3.2 Sentit propi i sentit figurat. Significat contextual.
 - 3.3 Relacions entre paraules per la forma i pel significat.

- 3.4 Formació de paraules.
- 3.5 Vocabulari temàtic.

Valors, normes i actituds

1. Relacionats amb la comunicació.
 - 1.1 Valoració positiva de la comunicació verbal, no verbal i audiovisual.
 - 1.2 Participació i iniciativa en activitats orals.
 - 1.3 Respecte per les opinions d'altri.
 - 1.4 Atenció a la genuïnitat de l'expressió oral.
 - 1.5 Interès per l'expressió escrita personal.
 - 1.6 Hàbit de lectura de la premsa escrita.
2. Relacionats amb la literatura.
 - 2.1 Interès per la lectura.
 - 2.2 Sensibilització per la literatura.
 - 2.3 Hàbit de lectura de textos adequats a l'edat.
 - 2.4 Actitud crítica raonada.
3. Relacionats amb la societat.
 - 3.1 Valoració de la riquesa que aporta la diversitat lingüística.
 - 3.2 Respecte per als usuaris de diversos parlars.
 - 3.3 Atenció a la situació sociolingüística de Catalunya.
 - 3.4 Sensibilització crítica envers els prejudicis lingüístics.
4. Relacionats amb l'aprenentatge de la llengua.
 - 4.1 Valoració de la llengua com a instrument del propi creixement intel·lectual.
 - 4.2 Interès per conèixer la llengua com a sistema.
 - 4.3 Adequació a les normes convencionals de l'expressió escrita.
 - 4.4 Adequació del registre al context.

PRIMER CICLE

PRIMER CURS

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

I. Ús de la llengua

1. Llengua oral i codi escrit.
 - 1.1 Llengua i comunicació. Elements.
 - 1.2 Tipologia textual: conversa, narració, descripció.
3. Funcions comunicatives verbals i no verbals. Relacions socials.
 - 3.1 Comunicació gestual i mitjançant altres codis.
 - 3.2 Presentacions.
 - 3.3 Salutacions i comiats.
 - 3.4 Agraïments i disculpes.
 - 3.5 Felicitacions i condols.

5. Recursos comunicatius escrits: presentació formal de treballs escrits.
 - 5.1 Distribució del text en l'espai.
 - 5.2 Lletre manuscrita i cal·ligrafia.
 - 5.3 Les normes de presentació d'escrits.

(Llengua catalana, ítems 1, 3. Llengua castellana, ítem 5.)

II. Literatura

1. El registre literari. El text retòric. Recursos més importants.
2. Concepte de gènere literari.
3. El teatre: característiques i formes (tragèdia, comèdia i drama).

(Llengua catalana, ítems 1, 2. Llengua castellana, ítem 3.)

III. Llengua i societat

1. La diversitat lingüística del món actual. Principals famílies lingüístiques. Les llengües romàniques.
4. La variació lingüística. La variació geogràfica.

(Llengua catalana, ítems 1, 4. Llengua castellana, ítem 4.)

IV. Estudi de la llengua

1. Fonètica i ortografia.
 - 1.1. Correspondència sons-grafies.
 - 1.2. Concepte de síl·laba. Diftongs, hiats.
 - 1.3. Sons vocàlics tòpics i àtons.
 - 1.4. Accentuació gràfica. Dièresi.
2. Gramàtica.
 - 2.1 Categories gramaticals: substantiu, adjectiu, determinant i verb.
 - 2.2 Modalitats oracionals. La puntuació.
 - 2.3 Estructura de l'oració simple. La concordança.
3. Lèxic.
 - 3.1 Estructura del mot: lexema i morfema.
 - 3.2 Sentit propi i sentit figurat. Significat contextual.
 - 3.5 Vocabulari temàtic: l'ésser humà, el vestit, la casa, el menjar, els animals.

(Llengua catalana, ítems 1, 3. Llengua castellana, ítems 1, 2, 3.5.)

SEGON CURS

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

I. Ús de la llengua

1. Llengua oral i codi escrit.
 - 1.3 Tipologia textual: exposició, argumentació, instrucció, predicció.
2. Funcions del llenguatge.

6. Recursos comunicatius estereotipats.

- 6.1 Onomatopeies i interjeccions.
- 6.2 Locucions, modismes, frases fetes i refranys.
- 6.3 Comparacions lexicalitzades.

(Llengua catalana, ítems 1, 2, 6. Llengua castellana, ítem 6.)

II. Literatura

4. La narrativa.

- 4.1 De tradició oral: rondalla i llegenda.
- 4.2 Escrita: conte i novel·la.

5. La lírica: estructura formal (vers, estrofa, mètrica, rima).

(Llengua catalana, ítems 4, 5. Llengua castellana, ítem 5.)

III. Llengua i societat

2. Origen i evolució de les llengües catalana i castellana.

4. La variació lingüística. La variació social i estilística.

(Llengua catalana, ítems 2, 4. Llengua castellana, ítem 2.)

IV. Estudi de la llengua

1. Fonètica i ortografia.

- 1.5 Sons consonàntics.
- 1.6 Apòstrof, contracció, guionet.

2. Gramàtica.

- 2.1 Categories gramaticals: pronom, adverbi, preposició, conjunció i interjecció.
- 2.3 Oració simple. Sintagma nominal i sintagma verbal. Complement del nom i complement del verb.

3. Lèxic.

- 3.3 Relacions entre paraules per la forma i pel significat: polisèmia i homonímia; sinonímia i antonímia.
- 3.5 Vocabulari temàtic: la família; l'univers, la Terra, mesura del temps; música i espectacles.

(Llengua catalana, ítems 1, 3. Llengua castellana, ítem 1, 2, 3.5)

OBJECTIUS TERMINALS

1. Analitzar missatges orals formals o espontanis, com també el registre que els pertoca, i interpretar-ne els elements no verbals que els acompanyen.
2. Distingir els principals tipus de textos per la seva finalitat i marques textuais, identificant-ne les característiques i els elements bàsics que les defineixen, en tant que productes de comunicació.
3. Llegir, resumir i comentar, oralment i per escrit, missatges orals formals, explicitant-ne les informacions i les idees essencials, i la intenció de l'emissor.
4. Resumir textos de tipologia diversa relacionats amb les àrees del currículum.

5. Participar en les manifestacions orals que es produeixen en l'entorn escolar d'acord amb les convencions socials d'aquesta mena de manifestacions: demanar la paraula, respectar els altres quan en tinguin ús, centrar-se en el tema, expressar l'opinió personal raonadament i modificar-la quan escaigui.
6. Produir missatges orals, espontàniament o amb preparació prèvia, amb ordre, coherència i claredat acceptables en l'expressió lingüística i en el registre emprat, tot seguint, si escau, pautes facilitades pel professorat.
7. Dominar i usar apropiadament les diverses convencions o rutines de salutació i comiat, d'agraïment, de disculpa, de felicitació i condol.
8. Produir textos escrits, amb preparació prèvia, dels tipus següents: conversa, descripció i narració.
9. Produir textos descriptius, argumentatius, instructius i predictius, d'acord amb l'estructura textual corresponent.
10. Aplicar als escrits personals les convencions de presentació adients, el suport informàtic, les normes gramaticals apreses, de manera que aquests tinguin una correcció acceptable i apropiada a l'edat.
11. Interpretar locucions, modismes i frases fetes d'ús corrent, fent-les servir en els missatges orals i escrits propis, quan escaigui.
12. Manejar diferents tipus de diccionaris en suports tradicionals i electrònics: generals, enciclopèdics, de sinònims i altres de necessaris, tot reconeixent, quan escaigui, les parts d'un article i interpretant-ne les abreviatures.
13. Confeccionar un relat de fets o accions, a partir d'imatges o d'un guió previ, tot seguint alguna mena d'ordenació que pugui ser reconeguda per altri, d'acord amb les normes ortogràfiques i de puntuació, espais i marges.
14. Demostrar interès per la literatura pròpia i per les altres, especialment les que són a la base del nostre món cultural.
15. Reconèixer els recursos i les convencions del registre literari, tot adonant-se dels elements que el diferencien dels altres registres.
16. Llegir i identificar textos de diversos gèneres literaris, tot fent referència a les principals característiques que permeten classificar-los, i comentar-los.
17. Llegir significativament, durant el cicle, obres programades de les literatures catalana i castellana, i comentar-les.
18. Distingir l'estructura (lexema i morfema) i el significat general d'un mot, el sentit figurat i el significat contextual.
19. Usar el vocabulari temàtic específic del cicle.
20. Reconèixer i valorar la diversitat lingüística del món actual, amb especial atenció a les llengües de l'estat espanyol i d'Europa.
21. Valorar la importància de la llengua pròpia i el món cultural que li dona suport i s'hi reflecteix.
22. Demostrar coneixement dels aspectes bàsics de la història social de la llengua catalana i castellana.
23. Demostrar interès per conèixer el funcionament de la llengua com a sistema.
24. Usar els diversos significats de mots polisèmics corrents, tenint en compte el context.
25. Utilitzar mots o construccions de significats semblants segons el context.
26. Demostrar les diferències, des del punt de vista morfològic, de les diverses categories gramaticals mitjançant l'anàlisi.
27. Representar esquemàticament l'anàlisi d'una oració simple.

SEGON CICLE**TERCER CURS****Fets, conceptes i sistemes conceptuals****I. Ús de la llengua**

4. Funcions comunicatives bàsicament orals.
 - 4.1 Expressió d'actituds emocionals (satisfacció-insatisfacció; interès; intenció).
7. Mitjans de comunicació audiovisuals i escrits: ràdio, televisió i premsa.
 - 7.1 La ràdio: espais i gèneres.
 - 7.2 La televisió: espais i gèneres.
 - 7.3 Els gèneres periodístics de contingut històrico-informatiu: notícia, crònica i reportatge.
 - 7.4 Els gèneres periodístics de caire argumental: carta al director, editorial i article d'opinió.
 - 7.5 El text periodístic dialogat: l'entrevista.

(*Llengua catalana, ítems 4, 7.3, 7.4, 7.5 . Llengua castellana, ítem 4, 7.1, 7.2.*)

II. Història de la literatura**Literatura catalana**

1. La literatura medieval: característiques generals.
 - 1.1 Ramon Llull i l'origen de la llengua literària.
 - 1.2 Les cròniques i la prosa medieval.
 - 1.3 L'Humanisme.
 - 1.4 El segle d'or: Ausiàs March, Joanot Martorell (*Tirant lo Blanc*).
2. La literatura als segles XVI, XVII i XVIII: Renaixement, Barroc i Il·lustració.
3. La literatura al segle XIX.
 - 2.1 El Romanticisme. Característiques generals.
 - 2.2 La Renaixença. Els Jocs Florals. Jacint Verdaguer. Àngel Guimerà.
 - 2.3 El Realisme i el Naturalisme: característiques generals. Narcís Oller.

Literatura castellana

1. La literatura medieval.
 - 1.1 La lírica.
 - 1.2 L'èpica: *El Poema de Mío Cid*.
 - 1.3 La prosa: *El Conde Lucanor*.
2. El Siglo de Oro: característiques generals.
 - 2.1 La lírica: Garcilaso de la Vega, Luis de Góngora, Francisco de Quevedo.
 - 2.2 La prosa: *Lazarillo de Tormes*. Miguel de Cervantes (*Don Quijote de la Mancha*).
 - 2.3 El teatre: Lope de Vega i Calderón de la Barca.
3. El segle XVIII: Característiques generals. El teatre i la prosa.

III. Llengua i societat

3. Fenòmens de contacte de llengües.

- 3.1 Bilingüisme, diglòssia, conflicte lingüístic: minorització, substitució; planificació lingüística: normalització. La normativització: Institut d'Estudis Catalans, Real Academia española.

(Ambdues llengües)

IV. Estudi de la llengua

1. Fonètica i ortografia. Problemes d'accentuació i de grafies vocàliques i consonàntiques.
2. Gramàtica.
 - 2.1 Categories gramaticals.
 - 2.4 L'oració composta: juxtaposició i coordinació.
3. Lèxic.
 - 3.4 Formació del paraules: derivació, composició, habilitació.
 - 3.5 Vocabulari temàtic: el cos humà, actituds i sentiments; les plantes; fenòmens atmosfèrics, accidents geogràfics; nucli de població.

(Llengua catalana, ítems 1, 2, 3.5. Llengua castellana, ítems 1, 3)

QUART CURS

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

Ús de la llengua

1. Llengua oral i codi escrit.
 - 1.2 Tipologia textual: conversa, narració, descripció (II).
 - 1.3 Tipologia textual: exposició, argumentació (II).
 - 1.4 Textos formals: currículum, sol·licitud, carta, correu electrònic.
 - 1.5 Propietats del text: coherència i cohesió textuals; adequació al registre; correcció gramatical.
4. Funcions comunicatives bàsicament orals.
 - 4.2 Expressió d'actituds morals (disculpar-se, perdonar, lamentar, agrair, demanar).

(Llengua catalana, ítems 1, 4. Llengua castellana, ítem 4.)

II. Història de la Literatura

Literatura catalana

4. El segle XX: característiques generals
5. El Modernisme. Joan Maragall i l'Escola mallorquina. Víctor Català. Santiago Rusiñol.
6. El Noucentisme. Eugeni d'Ors. Josep Carner.
7. Les avantguardes. Joan Salvat-Papasseit. J. V. Foix.

8. La literatura fins als anys quaranta.
 - Poesia: Carles Riba.
 - Teatre: J. M. de Sagarra.
9. La literatura de postguerra.
 - Narrativa: Josep Pla, Llorenç Villalonga, Mercè Rodoreda, Manuel de Pedrolo, Pere Calders.
 - Poesia: Pere Quart, Salvador Espriu.
 - Teatre: Joan Oliver, Joan Brossa.
10. La literatura contemporània: la narrativa, la poesia, el teatre.

Literatura castellana

4. La literatura romàntica: José de Espronceda i Gustavo Adolfo Bécquer.
5. La narrativa realista: Benito Pérez Galdós i Leopoldo Alas "Clarín".
6. El Modernismo: Rubén Darío.
7. La generació del 98: Miguel de Unamuno, Antonio Machado, Pío Baroja i José Martínez Ruiz "Azorín".
8. Juan Ramón Jiménez i la generació del 27.
9. La literatura contemporània: la poesia, la narrativa, el teatre.

III. Llengua i societat

5. La situació sociolingüística a Catalunya.
6. Llengües de l'Estat espanyol i normativa legal.

(Llengua catalana, ítem 5. Llengua castellana, ítem 6.)

IV. Estudi de la llengua

1. Fonètica i ortografia.
 - 1.7 Abreviacions.
2. Gramàtica.
 - 2.3 Funcions sintàctiques.
 - 2.5 L'oració composta: subordinació.
3. Lèxic.
 - 3.3. Relacions pel significat: sinonímia, antonímia, polisèmia i homonímia.
 - 3.4. Formació de paraules: mots populars, cultismes, préstecs o manlleus; neologismes.
 - 3.5 Vocabulari temàtic: esports; vehicles; oficis; empresa, comerç i administració.

(Llengua catalana, ítems 1, 2, 3.5. Llengua castellana, ítem 1, 3.)

OBJECTIUS TERMINALS

28. Expressar opinions raonades a propòsit de les comunicacions orals en què l'alumnat pugui tenir un paper receptor: tant si són procedents dels mitjans de comunicació social (televisió, ràdio, cinema, anuncis) com de la vida escolar, cultural i social.

29. Demostrar interès per les manifestacions orals d'altri que no estiguin estrictament lligades a la vida escolar i que siguin d'iniciació a la vida adulta.
30. Produir missatges orals, especialment col·loquials, que expressin actituds emocionals (satisfacció-insatisfacció, interès, intenció) i morals (disculpar-se, perdonar, lamentar, agrair, demanar).
31. Interpretar i produir missatges dels diferents gèneres periodístics de contingut històrico-informatiu (notícia, crònica, reportatge), argumental (carta al director, editorial, article d'opinió) i dialogat (entrevista), de temes d'interès per als adolescents i d'altres d'abast més general.
32. Reconèixer els aspectes bàsics de la varietat estàndard utilitzada pels mitjans de comunicació i de les varietats dialectals, per tal d'assegurar la comprensió de missatges entre parlants de la mateixa llengua.
33. Redactar textos necessaris per a la vida d'un adolescent i d'acostament a la vida adulta: carta, sol·licitud, currículum, anuncis, correu electrònic, segons les normes convencionals (dades d'identificació, marges, espais, cal·ligrafia i ortografia).
34. Manejar amb soltesa instruments informàtics d'ajut a la redacció i a la impressió de treballs escrits, com ara processadors de textos, i correctors informàtics, diccionaris de sinònims i programes d'autoedició.
35. Utilitzar els recursos que proporciona la tecnologia de la informació per reestructurar els treballs escrits i facilitar la precisió, la presentació i la comunicació de les idees.
36. Llegir expressivament textos literaris en prosa o en vers, o de les altres àrees del currículum, amb veu i entonació adequades i d'acord amb les regles ortològiques.
37. Fer una lectura silenciosa comprensiva de qualsevol text en prosa o en vers, apropiat a l'edat, tant si és literari com de les altres àrees del currículum, reconeixent-ne fets, opinions i interpretacions quan escaigui.
38. Manifestar interès per la literatura com a mitjà per interpretar la realitat.
39. Demostrar interès per la literatura pròpia, tot contrastant-la amb les manifestacions literàries en d'altres llengües, especialment les que són a la base de la nostra tradició cultural.
40. Valorar, d'acord amb la sensibilitat pròpia, les aportacions de la lectura literària, tot demostrant criteri personal i un cert grau d'autonomia.
41. Distingir els principals períodes de la literatura catalana i castellana, atenent a la relació amb el context històrico-social, els gèneres literaris i alguns autors significatius per tal de situar les lectures dins el marc de referència adequat.
42. Comentar textos poètics i en prosa, atenent als aspectes formals i de contingut, a l'autor/a i a l'època, i d'acord amb la sensibilitat personal, expressada mitjançant una opinió raonada.
43. Llegir, durant el cicle, obres programades de les literatures catalana i castellana, tenint en compte els factors externs sota els quals han estat produïdes.
44. Sintetitzar, seguint un guió previ, oralment o per escrit (recensió) informacions pertinents sobre una obra llegida, pel que fa a l'autor/a i a l'època de producció, als elements literaris i humans, procedents de fonts diverses —explicacions del professorat i consulta bibliogràfica— de manera que es contextualitzi i s'expressi l'opinió pròpia raonada.
45. Descriure els aspectes més elementals de la situació sociolingüística i legal de les llengües de l'Estat espanyol.
46. Apreciar les normes que regulen la relació democràtica entre parlants de les diverses llengües de l'Estat, tot manifestant actituds de respecte cap a les llengües i els seus parlants i fent ús dels drets lingüístics.

47. Reconèixer diferents tipus d'oració segons l'estructura i el significat, tot relacionant l'entonació amb la puntuació i els canvis que aquestes poden produir.
48. Utilitzar les possibilitats de formar oracions per juxtaposició i coordinació.
49. Reconèixer el significat i la funció gramatical d'una frase subordinada per expressar millor el pensament.
50. Descriure les principals formes que regulen la creació de paraules: derivació i composició.
51. Identificar els sufixos, prefixos i infixos que apareixen en mots de la vida quotidiana i en mots propis d'altres àrees del currículum.
52. Usar el vocabulari específic del cicle i relacionar els mots pel seu significat: mots sinònims, antònims, polisèmics i homonímics.
53. Identificar els elements textuais: parts del text, elements introductoris, de relació entre les parts, de coherència textual i d'adequació al registre.
54. Segmentar conjunts en unitats al·lçant les parts d'un text, d'un paràgraf, d'una oració o d'una paraula.
55. Reconèixer el registre de llengua d'un text a partir dels recursos (lèxics o d'altra índole) emprats.
56. Elaborar treballs interdisciplinaris, bàsicament informatius, en els quals s'apliqui les habilitats lingüístiques practicades durant el curs.